

טורבינות רוח בגולן - תל פארס וסביבתו:

סכנה הכחדה לאוכלוסיית הנשרים בגולן ובישראל

נייר עמדה של החברה להגנת הטבע

חוות טורבינות רוח גדולה בתל פארס וסביבתו שבגולן, מקודמת בוועדה לתשתיות לאומיות, על ידי חברת אנלייט, שבשליטת "יורוקום תקשורת", בבעלותו של שאול אלוביץ'. החווה ממוקמת במרכז הגולן (בסמוך ליישובים יהונתן וקשת), בליבו של אזור חיפוש מזון וקינון של נשרים, וכוללת 42 טורבינות ענק בגובה 150 מטרים כל אחת (כגובה בניינים בעלי חמישים קומות), בהספק כולל של כ- 130 מגה וואט.

אנרגיות מתחדשות, ובהן טורבינות רוח, תורמות להפחתת פליטות גזי חממה ומזהמי אוויר. אולם, לטורבינות רוח ישנן גם השפעות שליליות על הסביבה, ובראשן הסכנות שהטורבינות מעמידות לציפורים ועטלפים. בישראל תחום טורבינות הרוח נמצא בחיתוליו, אך במדינות רבות בעולם, בהן התקינו טורבינות רוח בהיקפים גדולים, הולכות ומצטברות עדויות לפגיעות נרחבות ומשמעותיות בבעלי כנף. בפרט נמצא כי עופות דואים ועופות דורסים כנשרים, פגיעים באופן מיוחד. כך, למשל, ההערכה היא כי בספרד לבדה, נקטלים מדי שנה למעלה מ- 2,000 נשרים מטורבינות רוח. לעמדתנו, אין להחליף פגיעה סביבתית אחת, בפגיעה סביבתית חמורה אחרת.

הנשר המקראי, בעל החיים אשר מוזכר בתנ"ך פעמים רבות ומהווה חלק בלתי נפרד מהמורשת והנוף של ישראל, נמצא בסכנת הכחדה חמורה בישראל ובמרבית ארצות מזרח אגן הים התיכון. בישראל נותרה אחת האוכלוסיות הצפופות ביותר של המין בעולם, אך בשל גודלה של ישראל, מדובר על אוכלוסייה מצומצמת, המתמודדת עם איומים רבים.

מדינת ישראל משקיעה מאמצים גדולים בהצלתם של הנשרים. בשנים האחרונות המאמצים החלו נושאים פרי: נשרים החלו לקנן בכרמל אחרי למעלה מ- 50 שנה שנעדרו ממנו. בנגב, ישנם נתונים מעודדים על התאוששות האוכלוסייה עם זאת, מספר הנשרים בישראל בשנת 1999 עמד על 386 נשרים ובשנת 2017 עמד על 171 נשרים בלבד.

בגולן מקננים כיום רק שני זוגות, לעומת עשרות זוגות עד שנת 2007. בספירת הנשרים האחרונה, נספרו בצפון הארץ כולו 71 נשרים בלבד, מחצית משנספרו בשנת 2007. הגולן היה ועודנו אזור מחייה חשוב ביותר לנשרים ומהווה את אחד מאזורי שיחור המזון והתעופה החשובים בישראל ומושך אליו נשרים מכל הארץ. בנוסף, הגולן הוא אתר חריפה לנשרים שאינם מקננים בישראל. עד היום נצפו וזוהו 65 נשרים שמוצאם בעיקר מהבלקן ומטורקיה, שעלולים גם הם להיפגע מחווה זו.

על פי הערכות החברה להגנת הטבע, כמות הנשרים שעפים מדי יום בשטח החווה המתוכננת בגובה הנמוך מ- 150 מטר (גובה הטורבינות) היא כ- 3 נשרים ליום לפחות. בהתבסס על נתון זה ובהתאם למודל הסיכון המקובל בעולם, רשות הטבע והגנים מעריכה כי החווה עשויה להוביל לקטל של לפחות 5 נשרים בשנה ואף להגיע ל- 7 נשרים בשנה. מכאן עולה, כי חוות הטורבינות עלולה להוביל להכחדת המין מישראל ואף מסכנת את קיומו בכלל ארצות המזרח התיכון (שמדרום לטורקיה).

גם אוכלוסיית הרחם המדברי צפויה להיפגע מהקמת החווה. הרחם מוגדר היום כ"מין בסיכון עולמי חמור (EN)". הגולן מהווה אתר קינון חשוב של רחמים מקומיים ובנוסף, בגולן עובר ציר נדידה ראשי לרחמים שנודדים מאזורי הקינון באירופה לעבר אפריקה וחזרה. על פי מודל הסיכון המקובל בעולם, מעריכה רשות הטבע והגנים כי החווה עלולה להוביל לקטל של כ- 7 רחמים בשנה. פגיעה כה קשה במין בסכנת הכחדה עולמית מפרויקט בודד היא בלתי מתקבלת על הדעת.

ישראל חתומה על אמנת המגוון הביולוגי ומחויבת למנוע פגיעה במינים בסכנת הכחדה. החברה להגנת הטבע סבורה כי יש לפעול להקמת טורבינות רוח במיקומים שיימצאו כבלתי מסכנים מינים בסכנת הכחדה ושאינם עתידים להוביל לקטל נרחב של בעלי כנף, וכן, למצות את הפוטנציאל האדיר של הקמת גגות סולאריים במרחבים הבנויים בישראל.

החברה להגנת הטבע קוראת לעצור את הליכי התכנון של החווה ולבטל את התוכנית לחוות טורבינות הרוח בסביבת תל פארס, ולמנוע את הכחדת הנשרים ורחמים מהגולן בפרט ומישראל בכלל.

